

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА

ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни
для підготовки фахівців ступеня вищої освіти бакалавр**

за напрямом підготовки (6.030102) Психологія

галузі знань (0301) Соціально-політичні науки

**Київ
2017 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Кушнірова Тамара Василівна, кандидат психологічних наук, доцент;

Чичуга Марина Михайлівна, кандидат психологічних наук, викладач кафедри практичної психології

Обговорено та схвалено вченою радою Інституту кримінально-виконавчої служби

____. ____ .2017 року, протокол № _____

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Професійно-психологічна підготовка» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія».

Предметом дисципліни є система науково-теоретичних знань про мету, завдання та цілі професійно-психологічної підготовки, методи формування соціально-психологічного клімату в колективі працівників кримінально-виконавчої служби, методи формування комунікативних умінь та психологічної готовності до дій в екстремальних ситуаціях службової діяльності органів та установ виконання покарань.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, юридична психологія, пенітенціарна психологія, тактико-спеціальна підготовка, основи психологічного консультування, психологія девіантної поведінки.

Забезпечувані дисципліни: психологія праці, психологічний спецпрактикум по спецкурсам.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Психологічні особливості професійної діяльності працівників органів і установ виконання покарань
2. Формування умінь, навичок та професійних якостей в майбутніх працівників органів та установ виконання покарань.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти знань про специфіку професійно-психологічної підготовки та формування професійно-важливих якостей, необхідних в майбутній професійній діяльності.

1.2. Завданням вивчення дисципліни «Професійно-психологічна підготовка» є формування практичних умінь та навичок роботи в органах та установах виконання покарань.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- мету та завдання професійно-психологічної підготовки;
- вимоги до професійних якостей та характеристик працівника кримінально-виконавчої системи;
- ознаки сприятливого та несприятливого соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань;
- фактори, які формують позитивний та негативний соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань;
- методи та форми управління соціально-психологічним кліматом в колективі;
- способи вирішення конфліктних ситуацій в колективі;
- методіку контактної взаємодії при проведенні індивідуальної бесіди Л.Б. Філонова;
- методи та прийоми психологічного впливу;

- форми маніпулятивного впливу та основні способи і прийоми їхньої протидії або нейтралізації;
- види екстремальних ситуацій в органах та установах виконання покарань;
- екстремальні чинники службової діяльності працівників кримінально-виконавчої системи;
- систему психологічної підготовки працівників кримінально-виконавчої системи до дій екстремальних умовах.
- способи та методи самоконтролю;
- способи саморегуляції психічного стану.

вміти:

- визначати ознаки сприятливого та несприятливого соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань;
- формувати позитивний соціально-психологічний клімат в колективі працівників органів та установ виконання покарань;
- вирішувати конфліктні ситуації в колективі;
- використовувати в роботі з засудженими методика контактної взаємодії при проведенні індивідуальної бесіди Л.Б. Філонова;
- використовувати методи та прийоми психологічного впливу в роботі з засудженими та працівниками органів та УВП;
- розпізнавати маніпуляції зі сторони засуджених та персоналу;
- протидіяти маніпулятивному впливові засуджених та персоналу;
- вміло використовувати способи та методи самоконтролю;
- застосовувати на практиці способи саморегуляції психічного стану;
- формувати в працівників органів та установ виконання покарань професійні якості, необхідні для оптимізації професійної діяльності;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 2,5 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. *Психологічні особливості професійної діяльності працівників органів і установ виконання покарань*

Тема 1. *Психологічне забезпечення професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань*

Психологічні особливості професійної діяльності працівників органів і установ виконання покарань. Актуальні проблеми професійно-психологічної підготовки персоналу органів і установ виконання покарань. Мета професійно-психологічної підготовки персоналу органів і установ виконання покарань. Завдання професійно-психологічної підготовки персоналу органів і установ виконання покарань. Основні завдання професійно-психологічної підготовки щодо формування у працівників органів і установ виконання покарань, необхідних для виконання професійної діяльності, особистісних якостей і характеристик. Індивідуально-психологічні якості особистості працівників органів і установ виконання покарань. Комунікативні якості особистості працівників органів і установ виконання покарань. Морально-психологічні та

емоційно – вольові якості особистості. Вміння саморегуляції. Психологічна стійкість працівника кримінально-виконавчої системи до екстремальних умов службової діяльності. Комунікативні здібності та вміння працювати з людьми. Психологічні механізми формування комунікативних стосунків між працівниками органів і установ виконання покарань: атрибуція, децентрація, емпатія, особистісна ідентифікація. Формування професійно-психологічної стійкості та вміння володіти собою. Формування професійної пильності.

Тема 2. *Формування соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів та установ виконання покарань*

Поняття соціально-психологічного клімату організації. Фактори формування соціально-психологічного клімату в організації. Ознаки несприятливого соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів і установ виконання покарань. Ознаки позитивного морально-психологічного клімату в колективі працівників органів і установ виконання покарань. Структура соціально-психологічного клімату. Індивідуальні та групові форми прояву соціально-психологічного клімату. Управління соціально-психологічним кліматом в організації. Мета і завдання управління соціально-психологічним кліматом в колективі працівників органів і установ виконання покарань. Компоненти соціально-психологічного клімату. Роль психолога у формуванні сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі. Роль керівника у формуванні сприятливого соціально психологічного клімату в колективі працівників. Робота психолога щодо формування сприятливого соціально-психологічного клімату організації. Заходи з удосконалення соціально-психологічних відносин в колективі. Методики регулювання соціально-психологічного клімату в колективі працівників органів і установ виконання покарань. Профілактика конфліктів у професійній діяльності працівників органів і установ виконання покарань. Способи вирішення конфліктних ситуацій в колективі працівників органів та установ виконання покарань.

Розділ 2. *Формування вмінь, навичок та професійних якостей в майбутніх працівників органів і установ виконання покарань*

Тема 1. *Формування умінь професійного спілкування працівників органів та установ виконання покарань*

Поняття психологічного контакту. Етапи встановлення психологічного контакту. Формування першого враження та (чи) уточнення актуального емоційного стану. Усунення (нейтралізація, послаблення) психологічних бар'єрів та встановлення психологічного контакту. Досягнення мети. Завершення спілкування та вихід з контакту. Оцінка та корекція процесу взаємодії. Методика контактної взаємодії при проведенні індивідуальної бесіди Л.Б. Філонова. Поняття психологічного впливу. Складові структури психологічного впливу. Методи психологічного впливу. Метод переконання. Прийоми методу переконання. Метод навіювання. Прийоми методу навіювання. Метод наслідування. Метод прикладу. Прийоми методу прикладу. Поняття про маніпуляцію, маніпулятивну поведінку, маніпулятивний вплив. Форми

маніпулятивного впливу. Способи та прийоми протидії і нейтралізації маніпулятивного впливу засуджених.

Тема 2. *Формування психологічної готовності до дій в екстремальних ситуаціях*

Поняття екстремальної ситуації. Основні групи екстремальних ситуацій: екстремальні ситуації спричинені надзвичайними умовами; життєві, повсякденні екстремальні ситуації; екстремальні ситуації пов'язані з захопленням потенційно небезпечними видами хобі; службові, професійні екстремальні ситуації - зумовлені виконанням фахових обов'язків. Види екстремальних ситуацій в професійній діяльності працівників правоохоронних органів. Види екстремальних ситуацій, в професійній діяльності працівників органів і установ виконання покарань. Екстремальні чинники службової діяльності працівників органів і установ виконання покарань. Новизна, незвичайність. Раптовість. Стрімкість подій, дефіцит часу. Високі навантаження. Тривалі навантаження. Невизначеність. Ризик. Вплив екстремальних ситуацій на психіку та дії працівників органів і установ виконання покарань. Система психологічного забезпечення службової діяльності працівників органів і установ виконання покарань. Принципи системи психологічного забезпечення діяльності працівників. Формування навичок самоконтролю та саморегуляції. Способи саморегуляції психічного стану: способи нормалізації психічного стану, способи регуляції дихання, способи керування тонусом м'язів та рухів, способи саморегуляції психічного стану, пов'язаних з впливом слова (самонакази, самопрограмування, самозаохочення). Формування професійних якостей: впевненості в собі та своїх діях, психічної стійкості, адекватної самооцінки, рішучості, сміливості, гнучкості, дипломатичності та інших.